

Nr 125.

Av herr **Welander**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag dels till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen, dels ock till lag om flottning i allmän flottled.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 4 till riksdagen den 17 januari 1919 med förslag dels till »Lag om ändring i vissa delar av vattenlagen» dels till »Lag om flottning i allmän flottled» får jag vördsamt hemställa om ändring i nedan angivna punkter.

I kap. 10 § 3 i förutnämnda lagförslag stadgas om de två vid syneförrättningen biträdande godemännen, att den ene bör vara förfaren i skogsbruk och flottning och den andre i jordbruk. Det torde kunna med fog ifrågasättas, huruvida det är välbetänkt att så binda Konungens befallningshavande vid val av godemän, att kunskap i skogsbruk alltid skall finnas hos den flottningskunnige, helst som personer med insikter och erfarenheter i flottning i allmänhet icke äro tillräckligt kunniga i skogsbruk, då däremot bland jordbrukarna — vilka i regel också äro skogsägare — ett flertal äro mer eller mindre förfarne i skogsbruk.

Då det är av särskild vikt vid ifrågavarande syneförrättningar, att kunskaper i såväl flottning som skogsbruk bliva väl företrädde, men detta intresse blir svårare att tillgodose med den lydelse, lagförslaget fått, får jag förorda, att § 3 får sådan ändrad lydelse: att kunskap i skogsbruk skall finnas hos endera av godemännen.

I kap. 10 § 4 av samma lagförslag stadgas, att Konungens befallningshavande skall förordna skogstjänsteman att förebringa erforderlig utredning angående virkestillgången inom flottledsområdet.

Då skogstillgången och beräknad mängd flottgods inom ett flott-

ledsområde utgöra själva grunden för den utredning, som synemännen hava att verkställa i fråga om en tillämnad flottledsreglerings ekonomiska bärighet, är uppenbart, att en nöjaktig uppgift om beräknad skogsavkastning är av största vikt för syneförrättningens handläggning. Det ligger i sakens natur och har även bekräftats av erfarenheten, att det i allmänhet möter stora svårigheter att få nöjaktiga uppgifter om framtida mängd flottgods i ett vattendrag i de trakter, där strängare skogslagar icke äro gällande.

Då statens skogstjänstemän på grund av deras olika ställning till enskilda skogsägare icke kunna antagas över allt äga tillräckliga förutsättningar för det uppdrag, ifrågavarande förordnande avser, synes icke heller lämpligt, att dessa alltid skola lämna behövlige virkesuppgifter, utan bör detta ske endast i fråga om allmänna skogar och sådana enskildas skogar, som stå under skogsstatens uppsikt och kontroll.

Beträffande däremot de delar av landet, där lagen om enskildes skogar gäller, ha skogsstatens tjänstemän ingen som helst befattning med enskildes skogsskötsel. Då dessa skogar numera stå under skogsvårdsstyrelsernas uppsikt, böra dessa och deras tjänstemän, vilka genom sin verksamhet stå i ständig kontakt med skogsägarna, vara ovillkorligen bäst skickade att lämna de uppgifter om beräknad skogsavkastning, som fordras vid flottledssyner. Ifrågavarande paragraf bör därför erhålla sådan ändrad lydelse, att Konungens befallningshavande bemyndigas att infordra uppgifter om skogstillgången genom vederbörande skogsvårdsstyrelse i fråga om sådana skogar, vilka icke stå under skogsstatens insikt och kontroll.

I förslag till lag om flottning i allmän flottled kap. 4 § 29 stadgas, att i sorteringskostnad skall deltaga beträffande varje skiljeställe allenast de flottande, vilkas flottgods där avskiljes.

Kungl. Maj:ts förslag är i denna punkt fullt överensstämmande med vad de flottningssakkunnige föreslagit. Dessa senare åberopa som stöd för sin ståndpunkt liknande bestämmelser i nu gällande flottningsstadga, nämligen att om någon vill avskilja sitt virke annorstädes än vid s. k. gemensamt sorteringsställe, får han själv vidkännas all kostnad härför. De sakkunnige anföra vidare från den motivering, som lagberedningen på sin tid lämnade angående bestämmelser i nuvarande flottningsstadga, att utsorteringen av virket till de olika ägarna i allmänhet sker i närheten av flodmynningen, men att det i vissa fall kan erfordras, att virke även utsorteras ovanför utloppet, då all kostnad härför bör uppenbarligen åligga den, som vill avskilja sitt virke.

Denna av de sakkunnige ännu vidhållna uppfattningen, att allt eller i det närmaste allt virke förutsättes böra nedflottas till kusten, kunde hava visst fog för sig i äldre tider, då någon virkesförädling av nämnvärd betydelse icke fanns annat än vid älvarnas utlopp i Östersjön. Förhållandena hava emellertid sedan dess förändrats i väsentlig grad.

I samma mån som de inre delarna av landet blivit allt mera bebyggda och befolkade, har behovet av förädlad virke starkt ökats och därmed även ett oavvisligt krav på trävaruindustri uppefter flottlederna.

Man har ock anledning hoppas, att denna utveckling skall hädanefter fortgå ännu hastigare, icke minst genom pågående inlandsbanebyggnad och därifrån utgående bibanor.

Men även trävaruindustri för export har börjat växa upp inuti landet. Så är fallet t. ex. i västra delarna av Jämtland, där såväl sågverk som trämassefabriker uppförts, vilka med stor fördel exportera sina varor över norsk hamn, och flera dylika, liksom även kolugnsanläggningar, äro att förvänta utefter inlandsbanan, vilket för övrigt är en viktig förutsättning för dennas ekonomiska bärighet.

Dylika industrier inuti landet såväl för export som för ortsförbrukning hava ock under senare år alltmera uppträtt som köpare av virke från kronans skogar och visat sig oftast kunna betala högre priser än trävaruindustrien vid kusten varit hågad att bjuda, varigenom denna uppblomstrande inlandsindustri i icke ringa mån bidragit att höja avkastningen från statens skogar.

Men även från skogsvårdssynpunkt är det icke blott önskvärt utan till och med nödvändigt, att förädlingsindustrier förläggas även uppefter flottlederna. Erfarenheten har nämligen visat, att smärre dimensioner såsom gallringsvirke och toppar i allmänhet icke tåla så lång flottning som ned till kusten, utan att en stor del därav sjunker under vägen. För att icke dylikt virke skall förfaras till förlust för landet och till hinder för skogsvården, är det nödvändigt att förädlingsindustri finnes även i landets inre delar.

Såväl från nationalekonomisk, statsfinansiell och skogsvårdssynpunkt som med hänsyn till det alltjämt växande behovet hos befolkningen i det inre av landet är det därför av stor betydelse, att uppkomsten av träförädling uppefter våra flottleder på allt sätt underlättas och icke försvåras.

Det senare skulle emellertid bliva fallet, om berörda § 4 skulle antagas oförändrad, därigenom att det bleve alltför ekonomiskt betungande för virkesägare uppefter våra älvar att ensamma bekosta alla sor-

teringskostnader för det virke, som avskiljes ovan utloppet. En sådan bestämmelse vore icke heller rättvis.

På grund av de fullt berättigade krav på förädling av virke även inuti landet, som förändrade förhållanden framkallat, måste våra flodsystem numera betraktas som allmänna trafikleder för alla virkesägare utefter flottlederna oavsett det ställe på leden, där virket upptages till förädling, och virkesägare vid vattenledens utlopp hava därvid ingen företrädesrätt framför de övriga. Avskiljandet av olika ägares virke är en för flottningen gemensam angelägenhet, som även bör gemensamt ordnas och bekostas. Någon skarp gräns mellan enskilda och s. k. gemensamma skiljeställen kan numera knappast fixeras i de trakter, där inlandsindustrien nått en större utveckling.

Att den i § 29 uttryckta satsen, att varje utsortering av virke ovanför vattendragets utlopp bör helt och hållet bekostas av den, vars virke avskiljes, icke kan obetingat godtagas är tydligt, om man t. ex. antager, att behovet av virke ovanför utloppet skulle i ett vattendrag stegrats så mycket, att endast en virkesägare återstår vid den »gemensamma» utsorteringen vid utloppet. Ty i sådant fall skulle denne enligt Kungl. Maj:ts förslag få sitt virke avskilt helt och hållet på övriga flottandes bekostnad och detta endast på grund av den omständigheten, att han uttager sitt virke vid det längst ned belägna skiljestället. Sådana extrema fall torde visserligen icke förekomma, men behovet av virke ovanför älvmynningsarna blir dock allt större och det har meddelats mig från ett av våra större flodsystem, Dalälven, att utvecklingen där redan gått så långt, att endast tvenne virkesägare numera nedflotta sitt virke till utloppet.

Den föreslagna paragrafen innehåller visserligen det förbehållet, att om det visar sig uppenbart, att genom virkes avskiljande en minskning i sorteringskostnaden uppstår för icke avskilt flottgods, bör även det virke, som flottas vidare, deltaga i sorteringskostnaderna, varvid dock skall räknas med den olägenhet, som ägaren av detta flottgods lider av uppehållet vid sorteringsstället. Härtill må dock framhållas, att det är uppenbart, att sådan minskning av sorteringskostnaden i regel uppstår för icke avskilt virke.

Ty genom ökat virkesbehov inuti landet och ett ökat antal köpare av virke för förädling uppefter vattendraget är otvivelaktigt, att antalet virkesköpare för förbrukning vid kusten minskas och därmed även det antal märken, som skola där särskiljas, vilket, jämte den minskade virkesmängden, i väsentlig grad sänker kostnaderna och minskar tidsutdräkten vid sorteringen vid utloppet.

Beträffande ifrågasatt ersättning för uppehåll under sorteringen för sådant virke, som skall vidare flottas, må erinras att, såvitt man utgår ifrån, att virkesägare hava lika rätt att få virke avskilt uteder vattendragets lopp, där sådant lämpligen kan ske, som vid dess utflöde, torde vägende skäl icke föreligga för ersättningsanspråk i annat fall än att uppehållet blir oskäligt långt. Men då icke den enskilde virkesägaren utan flottningssöreningen förutsättes verkställa sorteringen, finnes ingen anledning antaga sådant oskäligt dröjsmål och i varje fall bör icke virkesägaren i så fall vara ersättningsskyldig, utan flottningssöreningen, som orsakat uppehållet.

Men å andra sidan bör icke virke, som flottas vidare, betungas mer av sorteringen än skäligt är. Då avskiljandet av virke ovan ett vattendrags utlopp, särskilt i dess övre delar, i regel avser en mindre del av hela mängden flottgoods och anläggningarna för skiljeställen ofta bliva ganska dyrbara, vore icke heller rättvist, att sorteringskostnaderna delades lika på allt virke, utan bör en relativt större andel därav läggas på det avskilda virket i förhållande till dettas relativa mängd och övriga omständigheter vid varje skiljeställe. Frågan om sorteringskostnadernas fördelning bör därför ordnas efter rådande förhållanden vid olika skiljeställen och bestämmas av Konungens befallningshavande efter förslag av synemännen, då flottleden regleras eller då skiljeställe annars inrättas, och bör lydelsen av ifrågavarande paragraf avfattas i överensstämmelse härmed.

I kap. 6 § 65 av samma lagförslag stadgas, att Konungens befallningshavande skall äga att på framställning av flottningssörening förordna, att denna sammanslås med annan förening inom samma vattensystem. Enligt de flottningssakkunniges förslag var denna rätt till tvångssammanslagning begränsad på det sätt, att endast flottningssörening i bivattendrag ägde fordra anslutning till huvudvattendragets flottningssörening men icke tvärtom.

Som skäl för denna bestämmelse anföres i lagförslagets motivering, att flottledernas intressen äro bäst betjänta med, att samtliga leder inom samma vattensystem förenas till ett helt. Man måste dock ställa sig tveksam till sådan sammanslagning av tvenne föreningar mot den enes önskan och i varje fall böra starka skäl föreligga för dylik tvångsanordning. Det är icke heller oomtvistligt, att en flottleds intressen alltid bliva bäst tillgodosedda genom en sammanslagning. Styrelsen för en flottningssörening i ett bivattendrag har i regel sitt säte i orten och bör

därför hava lättare att känna de lokala förhållandena än en styrelse för huvudälven, som vanligen är bosatt nere vid kusten. Man måste ställa sig särskilt tveksam ifråga om rätten för flottningsförening i huvudälven att till sig tvångsansluta en förening för ett bivattendrag, ty man stöter i detta fall på delvis samma särintressen mellan virkesägare vid kusten och i flottledens övre lopp, som i det föregående framhållits ifråga om skiljeställen. Största intresset för huvudvattendragets flottningsintressen, vilka i regel representera vid kusten förlagda industrier, är givetvis att så ordna flottningen, att virkets utfloktning till kusten bäst gynnas. Där- emot kan man icke från huvudälvens flottningsintressenter vänta intresse för sådana anordningar, som särskilt gynna ortens intressen, eller de virkesägare, vilka önska avskilja virke i bivattendrag eller vid dettas utlopp i huvudälven.

På grund av huvudföreningarnas stora röstövertikt vid flottleds- stämmorna skola huvudälvarnas intressenter också bliva i stånd att undertrycka de önskemål, som framkomma från bivattendragen. Vissa skäl finnas visserligen för ett bättre samarbete mellan flottningsföreningar i huvud- och bivattendrag och en sammanjämkning mellan deras skilda intressen, men bör detta önskemål numera bliva i möjligaste mån till- godosett genom stadgandet i § 64, att flottningschef i nedströms belägen led av vattensystemet blir i viss mån bestämmande ifråga om vattenhus- hållningen och flottgodsets framsläppande även i uppströms belägen del. Något starkare behov av rätt till tvångsammanslutning mellan skilda föreningar äro därför icke numera förhanden och äro sådana icke heller anförda i lagförslagets motivering. Ifrågavarande § 65 bör därför endast innehålla bestämmelse om rätt till frivillig anslutning mellan olika flott- ningsföreningar.

Med stöd av vad som i det föregående anförts, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen ville för sin del besluta,
dels att i kap. 10 § 3 mom. 1 i »förslag till lag
om ändring i vissa delar av vattenlagen» erhåller följande ändrade lydelse:

»Förrättningsmannen skall vid syneförrättningen biträdas av två av Konungens befallningshavande ut- sedda, om ortens förhållanden kunniga godemän, av vilka den ene bör vara förfaren i flottning och den andre i jordbruk samt endera av dem dessutom kun- nig i skogsbruk.»

dels att till § 4 mom. 2 i samma lag göres ett tillägg av innehåll, att uppgifter och utredning angående virkestillgång å enskildes skogar, som stå under skogsvårdsstyrelsens uppsikt, skola införas från sådan styrelse;

dels att kap. 4 § 29 mom. 5 i »Förslag till Lag om flottning i allmän flottled» erhåller sådan ändrad lydelse, att virke, som flottas vidare, vid skiljeställe även deltagar i sorteringskostnaderna till den del, som provas skäligt;

dels att i kap. 4 § 65 i samma lag erhåller följande ändrade lydelse:

»Önska olika flottningsföreningar förenas till en, fatte var för sig beslut därom. Dylikt beslut jämte förslag till reglemente skall för fastställelse underställas Konungens befallningshavandes prövning.

Om sammanslagning av flottningsföreningar underlåter Konungens befallningshavande vattendomstolen för anteckning i vattenboken.»

Stockholm den 30 januari 1919.

P. O. Welander.

I motionen instämma:

Ollas A. Ericsson.

A. O. Frändén.

C. I. Asplund.
